

XY Spektrum

Organizacija za spolno i rodno
varijantne osobe

RODITELJI INTERSEKS/MEĐUPOLNOG DETETA

ROĐENJE DETETA

Rođenje deteta prijavljuje se nadležnom matičaru radi upisa u matičnu knjigu rođenih.

Rođenje deteta u zdravstvenoj ustanovi dužna je da prijavi zdravstvena ustanova elektronskim putem na propisanom obrascu, a bez odlaganja i putem pošte.

Zdravstvena ustanova dostavlja prijavu rođenja matičaru matičnog područja opštine, odnosno grada, odnosno grada Beograda u čijem sastavu je naseljeno mesto rođenja deteta, najkasnije u roku od 15 dana od dana rođenja deteta. Na posebnom obrascu u zdravstvenoj ustanovi majka deteta daje izjavu o ocu deteta. Roditelji deteta na posebnom obrascu u zdravstvenoj ustanovi daju izjavu o imenu deteta.

Nakon pribavljanja gore navedenih podataka mesno nadležni matičar sastavlja belešku kojom konstatuje činjenicu rođenja deteta, upisuje mu lično ime i dodeljuje matični broj.

Ukoliko niste sigurni kako da odredite ime i koje ime da date bebi preporučuje se davanje rodno neutralnih imena.

Prijava deteta na zdravstveno osiguranje se vrši u zdravstvenoj ustanovi, ali prethodno roditelji moraju da se dogovore na kojoj će adresi biti dete prijavljeno kao i preko kojeg od roditelja će biti zdravstveno osigurano.

Nakon završenih procedura roditelji mogu na kućnu adresu da dobiju izvod iz matične knjige rođenih za dete i karticu zdravstvenog osiguranja. Budući da je uveden sistem eUprave sva procedura se završava u toku dana u zdravstvenoj ustanovi.

Za celokupnu proceduru nisu potrebna nikakva uverenja i izvodi. Za celu proceduru se ne plaća nikakva naknada.

Roditelji primaju sms poruku o uspešno završenim upisima, a dokumenta (izvod iz matične knjige, kartica zdravstvenog osiguranja) stižu na kućnu adresu.

INTERSEKS / MEĐUPOLNO DETE

Saznanje da je vaše dete interseks ili međupolno može vas iznenaditi ali važno je znati da vaše dete nije rođeno "s greškom".

Interseks ili međupolnost su termini koji se koriste za bebe koje su rođene sa fizičkim polnim karakteristikama koje su ili ženske i muške u isto vreme, ili ni muške ni ženske ili su delimično muške ili ženske. Sve te polne karakteristike interseks beba su zdrave varijacije ljudskih polova.

Interseks/međupolna stanja ili atipičnosti polnih odlika može se manifestovati kroz primarne polne karakteristike (kao što su unutrašnji i spoljašnji polni organi i hromozomska i hormonska struktura) i/ili sekundarne karakteristike (kao što su mišićna masa, raspoređenost maljavosti i stas). (Rezolucija o pravima interseks osoba evropskog parlamenta, (2018/2878(RSP)).

U medicini i nauci ranije je korišćen termin hermafroditizam koji se i danas može čuti, ali se smatra arhaičnim i pogrdnim.

DIJAGNOZE INTERSEKS STANJA

Postoji preko 40 vrsta interseks/međupolnih varijacija, od genetskih, hromozomskih, anatomskih i hormonskih.¹

Kao najčešće interseks/međupolne dijagnoze javljaju se:

1. Sindrom neosetljivosti na androgene (androgen insensitivity syndrome, AIS)
2. Sindrom potpune neosetljivosti na androgene (Complete androgen insensitivity syndrome, CAIS)
3. Sindrom parcijalne neosetljivosti na androgene (PAIS)
4. Kongenitalna adrenalna hiperplazija (congenital adrenal hyperplasia, CAH)
5. Klinefelterov sindrom
6. Turnerov sindrom
7. Majer-Rokitanski-Kister-Hauzer (MRKH) sindrom
8. Svajerov sindrom
9. Ovotestisi
10. Hipospadija

Više o ovim i drugim dijagnozama možete pronaći na: www.xyspectrum.org

www.xyspectrum.org

DETE U SISTEMU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Kada se interseks/međupolna beba rodi upućuje se na Institut za zdravstvenu zaštitu majke i deteta Srbije „Dr Vukan Čupić” u Beogradu.²

Na tom Institutu postoji multidisciplinarni tim stručnjaka koji rade s interseks/međupolnim bebama i decom. Deca se mogu lečiti i u Univerzitetnoj dečijoj klinici u Beogradu.³

Sva deca do navršenih 18 godina život imaju svojstvo osiguranika. Zdravstvena ustanova gde se dete leči u obavezi je da osiguranicima pruži sve neophodne preglede, intervencije, lekove, medicinska sredstva, implantate i medicinsko-tehnička pomagala koja su utvrđena kao pravo iz obaveznog zdravstvenog osiguranja i prema proceduri koju je propisao Republički fond za zdravstveno osiguranje.

¹ Prema poslednje objavljenoj, desetoj, međunarodnoj statističkoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema Svetske zdravstvene organizacije, pojam interseks stanja ne navodi se eksplicitno ali se prepoznaje kroz specifične dijagnoze za atipičan razvoj unutar hromozoma, gonada, hormona i polnih organa. Krajem maja meseca 2019. godine, Svetska zdravstvena organizacija je na svom 72. zasedanju izglasala jedanaestu verziju Međunarodne klasifikacije bolesti (ICD-11). Pre formalnog stupanja na snagu ICD-11 nastupiće period implementacije koji će trajati do 1. januara 2022. godine kada će nova klasifikacija bolesti i zvanično stupiti na snagu, što zapravo znači da će države članice Ujedinjenih nacija biti odgovorne za implementaciju nove verzije na nacionalnom nivou.

² Institut za zdravstvenu zaštitu majke i deteta Srbije „Dr Vukan Čupić”, Novi Beograd, Radoja Dakića 6-8, www.imd.org.rs

³ Univerzitetna dečija klinika, Tiršova br.10, Beograd, <https://tirsova.rs/>

KOJA PRAVA IMAM KAO RODITELJ

Zakon o pravima pacijenata garantuje vam brojna prava od kojih izdvajamo:

- **Pravo na obaveštenje o interseks/međupolnom stanju deteta**

Zakonski zastupnici, roditelji ili staratelji interseks/međupolnog deteta imaju pravo da blagovremeno budu obavešteni o interseks stanju deteta kako bi mogli da donesu odluku da pristanu ili ne pristanu na predloženu medicinsku meru/e.

Obaveštenje daje nadležni zdravstveni radnik usmeno i mora se dati na način koji je razumljiv zakonskom zastupniku, roditelju ili staratelju interseks/međupolnog deteta, vodeći računa o njegovoj starosti, obrazovanju i emocionalnom stanju.

- **Pravo na drugo stručno mišljenje**

Zakonskim zastupnicima roditeljima ili starateljima interseks/međupolnog deteta nekada je potrebno da čuju i drugo stručno mišljenje, mišljenje drugog doktora medicine, koji nije direktno učestvovao u pružanju zdravstvene usluge.

Imate pravo zatražite drugo stručno mišljenje o stanju zdravlja vašeg deteta. To pravo ostvaruje se na lični zahtev.

- **Pravo na pristanak**

Tek nakon što dobije blagovremeno i adekvatno obaveštenje od nadležnog zdravstvenog radnika, zakonski zastupnik, roditelj ili staratelji interseks/međupolnog deteta daje pismeni pristanak na predložene medicinske intervencije na detetu. Bez vašeg pristanka na detetu se ne smeju vršiti medicinske intervencije.

Za preduzimanje bilo koje medicinske mere nije dovoljan opšti, nego je potreban poseban pristanak koji se mora odnositi na određene dijagnostičke i terapijske mere koje lekar hoće da preduzme, kao i na određene rizike sa kojima su te mere povezane.

IZDAVANJE LEKOVA

Nakon dobijanja dijagnoze moguće je da će vam biti potrebni lekovi. Na veb sajtu RFZO-a omogućena je pretraga baze lekova koja omogućava brže i lakše dobijanje informacija o lekovima koji se finansiraju iz sredstava zdravstvenog osiguranja.

Ukoliko Vam lekar preporuči lek koji se ne nalazi na Listi lekova, ukucavanjem njegovog INN-a (internacionalnog nezaštićenog imena) možete proveriti da li se lek istog INN-a, ali drugog proizvođača nalazi na Listi lekova.

Imate mogućnost da putem sistema za praćenje dostupnosti lekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja prijavite sve eventualne poteškoće u pristupu lekovima putem elektronske pošte i to Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje na: info.lekovi@rfzo.rs.

KAKO DA ZAŠTITIM SVOJA I PRAVA SVOG DETETA

Zakonski zastupnik, roditelj ili staratelj interseks/međupolnog deteta koji smatra da je njegovom/njenom interseks/međupolnom detetu uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu, ili da mu je postupkom zdravstvenog radnika, odnosno zdravstvenog saradnika, uskraćeno neko od prava iz oblasti zdravstvene zaštite, ima pravo da podnese:

- prigovor zdravstvenom radniku koji rukovodi procesom rada ili direktoru zdravstvene ustanove, odnosno osnivaču privatne prakse
- prigovor savetniku za zaštitu pacijentovih prava⁴
- predstavku zdravstvenoj inspekciji
- može da pokrene postupak zaštite prava pred Republičkim fondom za zdravstveno osiguranje (u prvom stepenu rešava filijala, a u drugom stepenu Republički fond, odnosno Pokrajinski fond za područje autonomne pokrajine)
- pritužbu Zaštitniku građana.

⁴ Grad Beograd je u skladu sa Zakonom o pravima pacijenata obrazovao Kancelariju za zaštitu prava pacijenata, kao organizacionu jedinicu Gradske uprave grada Beograda. Sedište svih savetnika pacijenata za čitavu teritoriju grada Beograda je u ulici Tiršova br. 1. Više na: <http://www.beograd.rs/lat/gradska-vlast/2040-sekretarijat-za-zdravstvo/>

GRUPA ZA PODRŠKU RODITELJIMA INTERSEKS DECE

Od 2017. godine, u Srbiji funkcioniše org.“XY Spektrum” (www.xyspectrum.org) koja pruža podršku i osnažuje interseks/međupolne i trans osobe, i senzibilizuje profesionalce, institucije i javnost o pravima interseks/međupolnih i trans osoba.

Organizacija radi i na osnaživanju interseks/međupolne dece i odraslih, kao i njihovih roditelja i rodbine, informiše javnost o aktuelnim dešavanjima, pravnim i administrativnim promenama u zemlji i inostranstvu, kao i o važnim mestima i osobama za interseks/međupolnu zajednicu.

Pozovite nas, tu smo zbog vas.

KONTAKT

office@xyspectrum.org

www.xyspectrum.org

+381 60 613 06 69

FREE & EQUAL
UJEDINJENE NACIJE ZA LGBTI PRAVA